

tutan katı tutumu da kendini gösterdi. Aynı çatışmanın diğer bir yansıması, kavramsal çerçeve üzerinden ilerlemeye çalışan tarih yazıcılığı ile kaynağı ve arşiv belgesini yücelten tarih yazıcılığı arasında gündeme geldi. Bir taraftan ayaklanma ve Börklüce Mustafa üzerine kaynakların sınırlı olmasını hatta olmamasını vurgulayan görüşler, diğer taraftan var olan ya da bilinen sınırlı kaynağın yorumlanmasında yaşanan tartışmalar ön plana çıktı. Ama yine kavramsal yaklaşımla arşiv malzemesinin karşılıklı diyalogu üzerine kurulu çalışmalar soru formüle etmenin cevabı vermekten daha önemli olduğunu ortaya koyarak yeni perspektifler çizebildiler.

Bunlarla birlikte sempozyum boyunca ana gerilimin Weber-Sombart geleneğini izleyen zihniyet tarihi ile Marksist geleneği izleyen tarihsel maddeci yaklaşımlar arasında yaşandığını söylemek gerekir: Halk isyanı din temelli (mehdici) hareketlere mi yoksa iktisadi ve toplumsal koşullara mı bağlı olarak çıkar? Osmanlı ve Türkiye tarihi çalışmalarına zaten hâkim olan zihniyeti tarihsel gelişmede sürükleyici gören tarihçilik karşısında özellikle “ayaklanmanın ve ortaklık taleplerinin arka planındaki iktisadi ve toplumsal dinamikler” oturumu ve “sol ilahiyat” üzerine sunulan bildiriler tarihi hem çelişki ve sınıf çatışmalarıyla okuyan ama aynı zamanda bunların siyasi ve ideolojik etkileşimlerini de tartışan tarihsel maddeci perspektifi tekrar gündeme getirdi; bunu daha çok kavramsal çerçeve ile sınırlı kalsa da akademik tarihçiliğin henüz ilk basamaklarında bulunan yüksek lisans veya doktora öğrencileri de izledi. Sempozyum bu yönüyle (Cumhuriyet’in ilk yıllarında akademi dışında farklı bir kulvarda farklı bir dille konuşan Kerim Sadi, Muhittin Birgen, İsmail Hüsrev Tökin, Hikmet Kıvılcımlı gibi) hem Osmanlı tarihi hem de Börklüce ayaklanmasının

yeniden ele alınması için yeni yaklaşımlar ve açılımlar ortaya koydu.

Alp Yücel Kaya, Ege Üniversitesi, İktisat Bölümü

International Börklüce Mustafa Symposium

DOI 10.32325/iaad.2016.14

The rebellions of Börklüce Mustafa and Sheikh Bedreddin in 1416 pose some of the most challenging historiographic and religio-historical problems related to early Ottoman religious and political history. To commemorate the six-hundredth anniversary of the rebellions, Izmir Metropolitan Municipality declared 2016 the “Year of Börklüce Mustafa” and organized a series of social and cultural events, including an international Börklüce Mustafa Symposium under the auspices of the Izmir Mediterranean Academy.

The Symposium Organizing Committee intended to considerably widen the exploration of the Börklüce Mustafa and Sheikh Bedreddin rebellions by inviting contributions in several crucial areas in the study of the 14th to early 15th century Europe, Mediterranean, Anatolia and the Balkans. These ranged from the general economic and social dynamics and transformations in these diverse regions during this period, to the actual social, religious and philosophical dimensions of the rebellions and their historical topography and geography, as well as other Balkan and Anatolian uprisings which could be usefully explored from their historical perspective.

Such a widened historical, socio-economic and religio-philosophical contextualization of the 1416 revolts has to be welcomed, given that previous studies and conference events investigating this problematic tended to focus predominantly on

the figure of Sheikh Bedreddin and his writings and world-view. The inaugural presentations of professors Ahmet Arslan and Ahmet Yaşar Ocak, which treated the rebellions in the broader context of Ottoman religious and intellectual history, were followed by sessions on the historiography of and widening source base for the dramatic political and religious transformations in the Balkan and Anatolia in the early fifteenth century. Inevitably, the authorship and provenance of *Tasvirü'l-Kulûb*, a work ascribed to Börklüce Mustafa, triggered some intense discussions – research and debates on this text seem bound to continue and premature conclusions should not precede its further text-critical study and a proper critical edition.

The sessions on the socio-political and socio-economic dynamics in Europe and the Mediterranean, on one hand, and specifically in Anatolia, the Balkans and the Izmir/Karaburun region, in the 14th to the early 15th-century, included a series of up-to-date and incisive presentations which approached the problematic from a variety of interpretative angles. These sessions also materialized one of the principal aims of the symposium: to integrate new methodological and theoretical approaches to the study of the uprisings and social crises of the early Ottoman era, including investigation of demographic processes, tax-rebellions, the changing situation and reactions of the urban and rural poor, evidence of evolving ideas of collectivism and common use of property.

While analyses of the immediate historical context of the 1416 revolts (the Ottoman interregnum, political alliances in the Deliorman and Wallachia, etc.) found their deserved place in the symposium program, especially interesting and innovative were those presentations which offered

scrutinies of unknown or little-known relevant archaeological and written data from the Deliorman and Thrace. Such innovative contributions offered very valuable new material for a better understanding of the historical geography and topography of the revolts.

The sessions on the religious and philosophical dimensions of the rebellions were predictably wide-ranging and provoked some vigorous debates and exchanges. Contributions in this sphere of study varied their focus from investigations of earlier Christian heterodoxy and heresy in the Balkans and Anatolia (and in the Aegean coastal area), religious and philosophical trends in the late Byzantine and early Ottoman eras and possible interactions between the rebellions' instigators and participants with contemporary broader trends of apocalypticism and ecumenism. The final sessions which treated the rebellions in the much wider context of popular uprisings in the Ottoman era and current popular protest movements in Turkey raised a number of vital research and ideological questions which deserve to be re-visited in future similar symposiums. These major questions include, among others, the validity of employing terms such "heresy" and "heterodoxy" in Ottoman religio-political contexts, the application of approaches deriving from the study of Christian liberation theology in the exploration of the religious agendas of Ottoman-era popular protest outbreaks and movements and bringing closer together the results and approaches in the study of European medieval and early modern protest and rebellion to the corresponding developments in the Ottoman empire.

Undoubtedly, the volume of the symposium proceedings will offer a rich and highly needed contribution to the further study of all these major

problems related to medieval and early modern European and Ottoman religious and political history. The symposium organizers should be congratulated for the realization of this impressive event, which succeeded in bringing together a rich variety of topics as well as diverse new or little-examined primary source material.

Yuri Stoyanov, University of London, SOAS

Akdeniz'in Kıyısında: Körfezin Değerleri

DOI 10.32325/iaad.2016.15

İzmir Akdeniz Akademisi, Akdeniz'in dünya içindeki yerini, İzmir'in Akdeniz ile ilişkisini ortaya koyarken bunu İzmir'in geleceğine bakıp anlamak perspektifiyle yapmaktadır. Bu doğrultuda 2016 yılında İzmir Körfezi'ni İzmirliilerin gündemine taşıma stratejisini benimsenmiş; "Akdeniz'in Kıyısında" üst başlığı altında Körfez'e ilişkin ekolojik, tarihsel, ticari, kentleşme, kültürel, sosyal ve uluslararası boyutlarıyla bir dizi panel düzenlemek fikri ortaya çıkmıştır. Bu değerlerin farkına varmak, bunları yeşertmek ve korumak için bilginin kentli ile paylaşılması, İzmir Akdeniz Akademisi'nin ana hedeflerinden birisidir. Akademi aynı zamanda karar vericiler, akademisyenler ve kentli arasında bilgi akışını sağlamayı amaçlayan bir misyon üstlenmiştir.

Bu bağlamda 26 Mart 2016'da düzenlenen "Körfez'in Değerleri" panelinde akademisyenler Körfez'in canlılığından, Kuş Cenneti'ne, kıyı dalyanlarından, balıkçı kooperatiflerine ve Körfez'in koruma alanlarına uzanan deneyimlerini ve bilgilerinin bizlerle paylaştılar.

"Büyük Kanal Projesi Öncesi ve Sonrası: İzmir Körfezi'nin Canlılığı" üzerine konuşan Prof. Dr. Bülent Cihangir, 2000'li yılların başında

"Büyük Kanal Projesi" kapsamında devreye alınan Atık Su Arıtma Tesisi sayesinde, İzmir kentinin büyük bir "ayıbından" önemli ölçüde kurtulmuş bulunduğunu ifade etmiştir. Sunumunda insan eliyle kirletilmiş denizel ekosistemin geçmişten günümüze değişimini görsel veriler eşliğinde aktarmıştır.

Ekolojik anlamda Körfez'in yakın geçmişimizden günümüze değişimlerini ana hatları ile çizen bu sunumdan sonra Prof. Dr. Mehmet Sıkı "İzmir Kuş Cenneti'ne Kuş Bakışı" başlıklı konuşmasında ulusal ve uluslararası yasa ve sözleşmelerle koruma altında olan Gediz Deltası'nda bulunan Kuş Cenneti'ne yakından bakmış ve sorumluluklarımızı aktarmıştır. İzmir'in doğaya açılan açık hava müzesi ve canlı doğal laboratuvarı niteliğinde olan bu alanın Türkiye'de gözlenen 474 kuş türünden 248'ine ev sahipliği yaptığı; İzmir Kuş Cenneti'nde kuşlardan başka yaban domuzu, tilki, çakal, tavşan, kirpi, gelincik, porsuk, sansar gibi memelilerin de yaşamakta olduğu bilgisini paylaşmıştır. Ömrünü bu alanın korunmasına adanmış bir akademisyenden biyo-çeşitliliğin önemi ve korunması hakkındaki deneyimlerini dinlemenin insanları gerçekten çok etkilemiş olduğunu eklemek isterim.

Gediz Deltası'nda yer alan lagüner alanları "Körfez'in Kıyı Dalyanları" sunumunda Prof. Dr. Zafer Tosunoğlu aktarmıştır. İzmir Körfezi'nin kuzeyinde yer alan Gediz Deltası'nda oluşan lagüner ve dalyanların sırasıyla Kırdeniz, Homa, Çilazmak ve Ragıppaşa ile güneyde Çakalburnu Dalyanı olduğu bilgisini veren Tosunoğlu, bunlardan sadece Homa Dalyanı'nın çalışır olduğunu belirtmiştir. "Körfezin Balıkçı Kooperatifleri", Doç. Dr. Vahdet Ünal tarafından sunulmuştur. Sunumda kıyı boyunca dizilmiş, kentli ile balıkçıyı, kara ile denizi birleştiren mezat yerlerinin deniz kültürünün bir parçası olduğunu